

ในหมู่คนใจคนเถื่อนเท่านั้น แลหมู่คนจำพวก
นั้นแม้ถึงจะบอกเล่าเท่าใดก็ไม่เชื่อ มักจะเชื่อ
แต่คำเล่าลือต่าง ๆ ซึ่งเป็นคำคนไม่รู้จักการ
ชั่วเท่านั้น

แต่การอีกอย่างหนึ่ง คือความเหน็ดเหนื่อย
จะให้ผู้คนมาไว้มารักษาตัวในโรงพยาบาล จะ
เป็นที่เสียหาย ในชื่อเสียงของท่านผู้ใดทั้ง
ทราบถึงผู้หนึ่งผู้หนึ่ง จะเป็นไม้มิกรุณาต่อเขา
จะมีข้อปรากฏว่าข่าวของท่านผู้หนึ่งมาอยู่ในโรงพยาบาล
แต่คิดไปต่าง ๆ เหลือที่จะพรรณานี้ เหตุทั้งนี้
มีเล่าลือเนื่อง ๆ ว่า มีอยู่ในหมู่ชนบางพวกบาง
เหล่าความซื่อเห็นว่าจะไม่ควรที่จะคิดเลย แต่การ
ที่จะว่าต่อไปนี้ ถ้าเป็นเหตุจากข้อคำอื่นใด ที่
ไม่ต้องใจท่านผู้ใดแล้ว ข้าพเจ้าต้องขอโทษโดย
ความที่ปรากฏอันนี้ด้วยวิธีนี้ เพื่อที่จะชี้แจงให้
เห็นประโยชน์ใหญ่ยิ่ง แลไมทนาส่วนพระราช
กุศล ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โปรด
ให้มีขึ้นในกรุงสยามเท่านั้น

การที่มีโรงพยาบาลขึ้นในเมืองเรา ซึ่งคน
ทั้งปวงยังไม่เคยเห็นนั้น ไม่เป็นการแปลกประ
หลาดอันใดเลย ประเด็นหลายที่มีความเจริญ
แล้วนั้น ย่อมมี โรงพยาบาลขึ้นในบ้านในเมืองประ
เทศหลายสิบโรงทีเดียว เพราะทรงประโยชน์
ที่จะอนุเคราะห์ แก่คนจนอนาถาไม่มีทรัพย์สมบัติ
จะหาหมอรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ถึงในเมืองเราแต่
ก่อนมาเมื่อมีไข้เจ็บชุกชุม กล่าวคือโรคลงท้องเป็น
ต้น พระเจ้าอยู่หัวก็ได้โปรดให้ตั้งทำนุบำรุง

เป็นทานบ้าง ตั้งโรงรักษาไว้บ้าง ทุกคราวมา
ตามที่มีโรคมากแล้วย แต่บัดนี้พระเจ้าอยู่หัว
ได้ทรงพระราชดำริห์ ที่จะบำรุงรักษาไว้สำหรับ
แผ่นดินให้ยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน ได้โปรดเกล้าฯ
ให้จัดตั้งโรงเรียนตามพระชานาม การเล่าเรียน
ที่จัดขึ้นเจริญขึ้น สำเร็จตามพระบรมราชประสงค์
แล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้ตั้งโรงพยาบาลรับ
รักษาไข้เจ็บเสมอนี้ไว้สำหรับ เป็นการทูลบำรุงรักษา
ให้ได้รับความสุขยิ่งขึ้นไปโดยลำดับ ๆ ตามที่ควร
จะโปรดให้ไปไปไว้ เพราะเหตุนี้โรงพยาบาล
นี้ต้องถือว่า เป็นส่วนที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดพระ
ราชทาน แก่คนที่อยู่ในพระราชอาณาจักทั้งสิ้น
ทั้งแก่พระบรมวงษานุวงษ ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้
น้อยตลอดถึงคนอนาถาหาพึ่งมิได้ ตามแต่ผู้
ใดจะต้องการเพียงใด ท่านผู้ใดที่คิดเห็นว่าถ้า
ให้ย้ายไปอยู่ในโรงพยาบาล จะเป็นที่ยึดชื่อเสียง
ว่าไม่มีความกรุณานี้ เป็นความเหน็ดเหนื่อย
การที่สมควรเพราะเหตุว่า ตัวเราเองก็ ข่าวยของ
เราก็คือ อยู่ในแผ่นดินของพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ที่
ต้องอาศัยอยู่ พระบรมเดชานุภาพพระเจ้าอยู่หัว
ทั้งนี้ โรงพยาบาลนี้ก็เป็นของที่ได้โปรดพระราช
ทานตลอดทั้งตัวเราแลแล้วไว้ มิใช่จะตั้งโรง
พยาบาลสำหรับคอยรับนายไม่กรุณาว่าเมื่อไร ถ้า
จะทำเช่นนั้นจะมีประโยชน์อันใด การที่ตั้งโรง
พยาบาลนี้ ก็ไม่ว่าจะอธิบายถึงประโยชน์ที่มากน้อย
นักเพราะคนที่เห็นประโยชน์ก็มีเป็นอันมาก แต่ผู้
ที่ไม่คิดให้ทั่วถึงไปแต่เป็นความคิดเก่า ๆ ตาม

ที่ไม่เคยพบเคยเห็น ยังมีมกหลายเท่าหลาย
ส่วนจึงจำเป็นต้องอธิบายบ้าง

๑ โรงพยายาลนั้น มีหมกที่ชำนาญในการ
รักษาพยาบาล ซึ่งเป็นหมกมีบศรศาคักก็เพราะ
วิชาหมก และมีบที่วคาแพงเครื่องยาที่แท้ ก็
กลัวที่จะหาหมกที่เคยเคยใช้ไม่มากนักมารักษา แล
หมกเช่นนั้น ไม่สามารถจะมีเครื่องยาที่แท้แท้ได้
กัษ เพราะธรรมชาติโรค ถ้าได้กินยาที่แท้แท้
หายเร็วกว่ายาที่ไม่แท้ไม่แท้

๒ มีผู้พยายาลดูแลรักษาทั้งการที่อยู่อาศัย
ก็สอาก ไม่ลำบากแก่คนไข้ เพราะการใช้เบ
นั้นถ้าได้อยู่ที่สอากและมีผู้พิทักษ์รักษา คงมี
ประโยชน์ ที่จะให้โรคหายง่ายกว่าการที่อยู่หมก
หมกสกปรก

๓ อาหารการบริโภคมกก็มีบริบูรณ์สมควรแก่
คนไข้จะกิน ไม่เป็นเหตุลำบากในเรื่องอาหารใด
ด้วยมีผู้ดูแลตลอดจนถึงระวังห้ามปราม ของสแลง
คามกที่หมกจะห้ามนั้น เพราะการกินอาหารนั้น
ก็เป้นข้อสำคัญในการใช้เบ ถ้ามีผู้ระวังมิให้เป้น
ที่ลำบากแก่คนไข้ แลห้ามปรามในสิ่งที่ไม่ควร
จะกินแล้วเป้นเหตุ เกือบกที่จะได้ โรคหายเร็ว
ขึ้นได้ ด้วย

๔ การที่คนไข้จะมาอยู่ในโรงพยายาลนั้น
ถ้ามีทุกขลำบากในที่อยู่มกนั้น กอมนิตต
ผู้จัดการได้สละเปลี่ยนมกไปตรวจเสมอ ถ้า
มีความลำบากอย่างไร ก็ผ่อนผันจัดให้เป็นสุข
สบายได้

๕ โรงพยายาลนี้เป็นสาธารณทานชั่วยิบไม่เลือก
ว่าคนอย่างไร ถ้าเขาไข้จะมาอยู่ในโรงพยายาล
แล้วมีผู้บริบรองแลรักษาให้ ทั่วกัน ไม่ได้เรียก
ค่ารักษาค่ายาชั่วยิบ ยกไว้แต่ผู้ที่เต็มใจจะช่วย
การโรงพยายาล

ประโยชน์ทั้งหลายที่กล่าวแล้วนี้ เป้นประโยชน์
ทั่วไปที่แก่คนมีบศรศาคักก็ ตลอดจนคนอนาถา
ถ้าท่านผู้ใดมาคิดถึงได้กล่าวมาข้างต้น แล้ว
เป้นการฝึกเน้แท้ทั่วย่าวเราเน้ ถ้าเขย่วย
ลงนายจะหาหมกที่มีบศรศาคักก็มา ก็จะได้
โดยยาลเพราะประโยชน์ที่จะต้องเสียให้หมกก็ ๆ
ก็จะต้องเสียมากฤาบางทีหมกก็จะรังเกียจ ว่าเป็น
ย่าวเป้นทนายรักษาไม่เต็มมือ ถ้าได้ส่งไปรักษา
ที่โรงพยายาลแล้ว หมกต้องรักษาเต็มกำลัง
เพราะหมกมีเงินเดือนอยู่แล้วและมีผู้ตรวจตราด้วย
บางทีเราจะเอาหมกออกก็กลัวร้าย มารักษา
ความรู้ ไม่ถึงใช้ก็จะเป้นอันตรายได้ ๆ ๆ
รักษาไมกก็จะหายชั่วยิบการไป และมีช่องทาง
ของหมกที่จะรักใช้โฮสียนบน ทำให้เรากพอใจได้
การพยายาลใช้โรงพยายาล มีผู้พยายาล
ที่รับจ้างไคเงิน และมีผู้ตรวจตราคงต้องทำการ
เต็มกำลังดีกว่าการที่นายจะบังคับ ให้เพ้อเม่า
ซึ่งไม่ได้รับเงินค่าจ้าง พยายาลรักษากันเอง
เป้นแน่ ส่วนคนไข้ที่อยู่มกที่บ้านเรือนของเรา
คงไม่หนักสอาก ๆ อยู่ได้เหมือนโรงพยายาล
และเป้นช่องทางที่จะหาของสแลงกิน เป้นอัน
ตรายกับชีวิตได้ ร้าย ที่ว่านี้เป็นประโยชน์ของ
คนเขาที่เป็นคนยากจน

ส่วนประโยชน์ของนายนั้น ถ้าเราจะเป็นคน
ที่เอาใจใส่ดูแลอย่างจริงจัง ๆ อย่างไรก็ดีคงจะดูแล
ไม่ได้ โดยละเอียด เพราะธุระการงานมีอยู่ถ้า
ส่งไปรักษาเช่นนั้น มีพนักงานที่จะพิทักษ์รักษา
ช่วยให้เขาธุระได้เป็นอย่างดี ไม่ช่วยการงานที่จะ
เสียเวลาดูแลด้วย ส่วนการพยาบาลรักษานั้น
ถ้าเราให้ย่าวดูแล ก็ช่วยการคนเต็มชั้นอีก
คนหนึ่งๆสองคน ผู้ที่ต้องรับคำสั่งเราไป
รักษาพยาบาลนั้น คงทำการไม่เต็มมือเพราะ
ทำแต่ตามเราบังคับมิได้มีค่าจ้างอะไร ถ้าเรา
ตรวจตราที่จะเสียเวลาชั้นอีก ซึ่งไม่ควรจะต้อง
เสียชั้นด้วย ย่าวไพร่เจบแต่เล็กน้อยแลแลลง
บอกช่วยมากไป หมดก็จะตรวจแลแจ้งความมาให้
เราทราบได้

เห็นว่าประโยชน์ มีมากทั้งนายแลย่าวไพร่
ผู้ใช้เจบ ควรที่เราจะนิยมยินดีรับประโยชน์
ควรจะได้นั้นทั่วกัน ไม่ควรจะต้องเกรงๆกติก
ไปทาง ๆ ซึ่งไม่ควรจะคิดนั้นเลย การที่จะ
โรงพยาบาลชั้นนั้น ต้องการแต่ที่ช่วยเหลือบำรุง
รักษาพยาบาลคนจนอนาถาอย่างหนึ่ง จะช่วย
แบ่งธุระแบ่งการลำบาก ของผู้ที่มีย่าวไพร่ผู้คน
มากด้วยอีกอย่างหนึ่งเท่านั้น

การซึ่งคนบางคนกลัวชื่อเสียงจะโด่งดังว่าเป็น
ย่าวคนนั้นไม่รักษาพยาบาลอย่างนั้น อย่างนั้น
ไม่มีประโยชน์อันใดเลยที่จะต้องรู้ต้องเห็น แล
ท่านที่ ให้ ย่าวไพร่ เข้ามารักษาอยู่เคียงนั้น

มีถมไปที่มีขบขระคาคักก็มากก็มี นั้นก็มี
ก็หาเห็นเป็นที่เสียหายอย่างใดไม่ ขอท่านทั้งปวง
อย่ามีความหวาดหวั่นประการใดเลย จงตั้งใจ
รับส่วนผลซึ่งไปโรคเกล้า ๆ พระราชทานแก่เราท่าน
แลจงแผ่ความกรุณาแก่ย่าวไพร่ ตามทางที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรด
นั้นจะได้ เป็นย่ำจ้ายแก่การที่เป็นข้าแผ่นดิน ของ
พระเจ้าอยู่หัวต่อไป เมื่อควรเกิดกฏการใด
ที่ โปรดคั่งจนแล้วเกิดกฏตามกำลัง จึ่งจะสม
ควรกับที่เราได้อยู่ในพระราชอาณาจักร ถ้าจะ
มีความเห็นที่ผิดไปอย่างใด ก็จะเป็นการชัก
ขวางประโยชน์ของคนที่อยู่ในบังคับของเรา ซึ่ง
เป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินผู้หนึ่งเหมือนกัน ก็ไม่
สมควรกับส่วนผลที่เราได้มาแล้ว จงได้มีทรัพย์สิน
สมบัติผู้คนย่าวไพร่นั้น ขององค์การนั้น
ให้สมควรเถิด

หนึ่งได้ จ้าวว่าไม่ช้าวันก็จะมิ โรงพยาบาล
ชั้นในที่ใกล้ตำบลสามเพงอีกแห่งหนึ่ง คือที่
บ้านจันทานายอากร ซึ่งตกเป็นของหลวงอยู่
นอกกำแพงแลใกล้เคียงกับวังบูรพาภิรมย์ โดย
พระบรมราชานุญาต โปรดให้ก่อมณิศาโรง
พยาบาลจักเป็นโรงพยาบาลอีกแห่งหนึ่ง จะได้
ใช้บริรักษายาใช้เจบในเร็ว ๆ นี้ ถ้าผู้ใดอยู่
ในที่ใกล้เคียงที่นั้นจะมาให้รักษาใช้เจบต่าง ๆ
ก็จะบริรักษามิเหมือน โรงพยาบาลใหญ่ที่นั้นเหมือนกัน
ถ้าจะกำหนดใช้บริรักษายาใช้เมื่อใด จะบอกมาต่อ
ภายหลัง